

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kibővített nyolcadik tanács)

2009. június 11. *

A T-189/03. sz. ügyben,

az **ASM Brescia SpA** (székhelye: Brescia [Olaszország], képviselik: F. Capelli, F. Vitale és M. Valcada ügyvédek)

felperesnek,

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviseleli: V. Di Bucci, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az Olaszország által többségi köztulajdonban lévő, közszolgáltatásokat nyújtó vállalkozások számára adómentességek és kedvezményes kölcsönök formájában nyújtott állami támogatásról szóló, 2002. június 5-i 2003/193/EK bizottsági határozat (HL 2003. L 77., 21. o.) 2. és 3. cikkének megsemmisítése iránti kérelem tárgyában,

* Az eljárás nyelve: olasz.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK
ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (kibővített nyolcadik tanács),

tagjai: M. E. Martins Ribeiro elnök, D. Šváby, S. Papasavvas, N. Wahl (előadó)
és A. Dittrich bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. április 16-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

- ¹ A felperes, az ASM Brescia SpA, az 1908-ban alapított ugyanilyen nevű különleges vállalkozás átalakítását követően 1998-ban létrehozott, többségi köztulajdonban lévő korlátozott felelősségű társaság. A Brescia (Olaszország) helyi önkormányzatának 99%-os tulajdonában lévő felperes a villamosenergia-, földgáz- és fűtőanyag-termelési, -elosztási és -értékesítési ágazatban tevékenykedik. Ezenkívül az ivóvízvételi, -kezelési és -elosztási ágazatban, valamint a szennyvízkezelési ágazatban is működik. Sőt, különösen a hulladékok összegyűjtésének és eltávolításának biztosításával a hulladékkezelési ágazatban is tevékenykedik. Végül városi tömegközlekedési szolgáltatásokat nyújt, valamint kezeli az ehhez kapcsolódó infrastruktúrákat és eszközöket. E tevékenységeket Brescia helyi önkormányzatának területén és adott esetben a szomszédos helyi önkormányzatok területén végzi.

A nemzeti jogi háttérrel

- 2 A legge n° 142 ordinamento delle autonomie locali (a helyi önkormányzatok szervezetéről szóló, 1990. június 8-i 142. törvény, a GURI 1990. június 12-i 135. száma, a továbbiakban: 142/90 törvény) Olaszországban, különösen a víz-, gáz- és villamosenergia-elosztási, valamint a szállítási ágazatban elrendelte a helyi önkormányzatok rendelkezésére álló, a szervezetet érintő jogi lehetőségek reformját. Az említett törvény módosított 22. cikke lehetővé tette, hogy a helyi önkormányzatok közszolgáltatások nyújtása érdekében különböző jogi formában társaságokat hozzanak létre. E jogi formák között szerepel a kereskedelmi társaságok vagy a többségi köztulajdonban lévő korlátozott felelősségű társaságok (a továbbiakban: 142/90 törvény szerinti társaságok) létrehozása is.

- 3 Ezzel összefüggésben a legge n° 488 di conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 1° luglio 1986, n° 318, recante provvedimenti urgenti per la finanza locale (a helyi pénzügyek érdekében sürgős intézkedések bevezetéséről szóló, 1986. július 1-jei 318. törvényrendelet módosításokkal történő törvénnyé alakításáról szóló, 1986. augusztus 9-i 488. törvény, a GURI 1986. augusztus 18-i 190. száma) 9a. cikke értelmében a Cassa Depositi e Prestiti (a továbbiakban: CDDPP) 1994 és 1998 között különleges kamatozású kölcsönöket nyújtott a 142/90 törvény szerinti, közszolgáltatásokat nyújtó társaságoknak (a továbbiakban: a CDDPP kölcsönei).

- 4 Továbbá a legge n° 549 (su) misure di razionalizzazione della finanza pubblica (a közpénzügyek racionalizálását célzó intézkedésekről szóló, 1995. december 28-i 549. törvény, a GURI 1995. december 29-i 302. számának rendes melléklete, a továbbiakban: 549/95 törvény) 3. cikke 69. és 70. bekezdésének, valamint a decreto-legge n° 331 (su) armonizzazione delle disposizioni in materia di imposte sugli oli minerali, sull'alcole, sulle bevande alcoliche, sui tabacchi lavorati e in materia di IVA con quelle recate da direttive CEE e modificazioni conseguenti a detta armonizzazione, nonché disposizioni concernenti la disciplina dei centri autorizzati di assistenza fiscale, le procedure dei rimborsi di imposta, l'esclusione dall'ILOR dei redditi di impresa fino all'ammontare corrispondente al contributo diretto lavorativo, l'istituzione per il 1993 di un'imposta erariale straordinaria su taluni beni ed altre disposizioni tributarie ([különböző tárgykörökre vonatkozó] adórendelkezések harmonizálásáról szóló, 1993. augusztus 30-i 331. törvényrendelet, a GURI 1993.

augusztus 30-i 203. száma, a továbbiakban: 331/93 törvényrendelet) együttesen értelmezett rendelkezései értelmében a következő intézkedéseket vezették be a 142/90 törvény szerinti társaságok javára:

- a különleges vállalkozások és önkormányzati vállalkozások 142/90 törvény szerinti társaságokká történő átalakítása során megvalósított eszközátruházásokat terhelő valamennyi adó alóli mentesség (a továbbiakban: átruházásokat terhelő adók alóli mentesség);
- a társasági adó – azaz a jogi személyek nyereségét terhelő adó és a helyi jövedelemadó – alóli teljes mentesség három éven keresztül, és legkésőbb az 1999-es pénzügyi évig (a továbbiakban: társasági adó alóli hároméves mentesség).

Közigazgatási eljárás

- 5 Az említett intézkedésekre vonatkozó panaszt követően a Bizottság az 1997. május 12-i, június 16-i és november 21-i levelében e tekintetben tájékoztatást kért az olasz hatóságoktól.
- 6 1997. december 17-i levelükben az olasz hatóságok részben megadták a kért tájékoztatást. Az olasz hatóságok kérésére egyébként 1998. január 19-én találkozót is tartottak.
- 7 1999. május 17-i levelében a Bizottság értesítette az olasz hatóságokat az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti eljárás megindítására vonatkozó határozatáról. E határozatot közzétették az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* (HL C 220., 14. o.).

- 8 A Bizottság, miután észrevételeket kapott az érdekelt harmadik személyektől és az olasz hatóságoktól, az utóbbiaktól többször is kiegészítő tájékoztatást kért. Egyrésztől a Bizottság, másrésztől az olasz hatóságok, valamint a beavatkozó érdekelt harmadik személyek közötti találkozókra is sor került.
- 9 A 142/90 törvény szerinti bizonyos társaságok, úgymint az ACEA SpA, az AEM SpA és az Azienda Mediterranea Gas e Acqua SpA (AMGA), amelyek egyébként a jelen ügy tárgyát képező határozat ellen megsemmisítés iránti keresetet nyújtottak be (T-297/02., T-301/02., illetve T-300/02. sz. ügy), különösen arra hivatkoztak, hogy a kérdéses három intézkedéstípus nem jelent állami támogatást.
- 10 Az olasz hatóságok és a Confederazione Nazionale dei Servizi (Confservizi), többek között a 142/90 törvény szerinti társaságokat és olaszországi különleges önkormányzati vállalkozásokat tömörítő szövetség, lényegében csatlakoztak ezen állásponthez.
- 11 A Bundesverband der deutschen Industrie eV (BDI), a német gyáriparosok országos szövetsége ezzel szemben úgy vélte, hogy a kérdéses intézkedések nemcsak Olaszországban, hanem Németországban is versenytorzításokat okozhatnak.
- 12 Ugyanígy a Gas-it, a gázelosztó ágazat magán gazdasági szereplőinek olasz társulása, kijelentette, hogy a kérdéses intézkedések, különösen a társasági adó alóli hároméves mentesség, állami támogatásokat jelentenek.
- 13 2002. június 5-én a Bizottság elfogadta a 142/90 törvény szerinti társaságok számára adómentességek és kedvezményes kölcsönök formájában Olaszország által nyújtott állami támogatásról szóló 2003/193/EK határozatot (HL 2003. L 77., 21. o., a továbbiakban: megtámadott határozat).

Megtámadott határozat

- 14 A Bizottság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy vizsgálata csak a kérdéses intézkedésekkel bevezetett általános hatályú támogatási programokra terjed ki, a különböző vállalkozásoknak nyújtott egyedi támogatásokra nem, úgyhogy a megtámadott határozatban foglalt vizsgálata általános és elvont. E tekintetben kijelenti, hogy az Olasz Köztársaság „nem nyújtott egyedi adókedvezményeket, és nem jelentett be [neki] [...] semmilyen egyedi támogatási esetet az értékeléséhez szükséges valamennyi információ vele való közlésekor”. A Bizottság megjegyzi, hogy következésképpen úgy véli, köteles elvégezni a kérdéses programok általános és elvont vizsgálatát mind minősítésük, mind pedig a közös piaccal való összeegyeztethetőségük tekintetében (a megtámadott határozat (42)–(45) preambulumbekzdése).
- 15 A Bizottság szerint a CDDPP kölcsönei és a társasági adó alóli hároméves mentesség állami támogatást jelentenek. A 142/90 törvény szerinti társaságok számára állami forrásokból ilyen előnyök nyújtása ugyanis megerősíti azok versenyhelyzetét az ugyan ezen szolgáltatásokat nyújtani kívánó összes többi vállalkozáshoz képest (a megtámadott határozat (48)–(75) preambulumbekzdése). A kérdéses intézkedések a közös piaccal összeegyeztethetetlenek, mivel nem felelnek meg sem az EK 87. cikk (2) és (3) bekezdésében foglalt feltételeknek, sem pedig az EK 86. cikk (2) bekezdésében foglalt feltételeknek, továbbá sértik az EK 43. cikket (a megtámadott határozat (94)–(122) preambulumbekzdése).
- 16 A Bizottság szerint az átruházásokat terhelő adók alóli mentesség azonban nem jelent az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatást, mivel ezen adók valamely új gazdasági jogalany létrehozásakor vagy különböző gazdasági jogalanyok közötti eszközáttruházáskor fizetendő. Márpedig egyrésről az önkormányzati vállalkozások, másrésről pedig a 142/90 törvény szerinti társaságok lényegében ugyanazon gazdasági jogalanyt testesítik meg. Ennélfogva az említett adók alóli mentességüket igazolja a rendszer természete és szerkezete (a megtámadott határozat (76)–(81) preambulumbekzdése).

17 A megtámadott határozat rendelkező része a következőképpen szól:

„1. cikk

Az átruházásokat terhelő adók alóli mentesség [...] nem jelent az [EK] 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatást.

2. cikk

A társasági adó alóli hároméves mentesség [...] és [a CDDPP] [...] kölcsöneiből eredő előnyök az [EK] 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatást jelentenek.

E támogatások a közös piaccal nem egyeztethetők össze.

3. cikk

Olaszország minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a kedvezményezett a 2. cikkben említett, számára jogellenesen nyújtott támogatást visszatérítse.

II - 1842

A támogatás visszatéríttetése a nemzeti eljárások szerint haladéktalanul megtörténik, amennyiben ezek lehetővé teszik a [megtámadott] határozat hatékony és azonnali végrehajtását.

A visszatéríttetendő támogatás azon időponttól kezdődően tartalmazza a kamatokat, amikor a kedvezményezett a jogellenes támogatást megkapta, annak tényleges visszatérítése időpontjáig. E kamatok kiszámítása a regionális támogatások támogatási egyenértékének kiszámításához alkalmazott irányadó kamatláb alapján történik.

[...]”

Az eljárás és a felek kérelmei

- 18 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. június 2-án benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.
- 19 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. augusztus 5-én benyújtott külön beadványában a Bizottság az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 114. cikkének 1. §-a alapján elfogadhatatlansági kifogást emelt.
- 20 2003. október 9-én a felperes megtette az elfogadhatatlansági kifogásra vonatkozó észrevételeit.

- 21 2002. augusztus 8-án a megtámadott határozat ellen az Olasz Köztársaság is megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Bírósághoz (C-290/02. sz. ügy). A Bíróság megállapította, hogy e kereset, valamint a T-292/02., T-297/02., T-300/02., T-301/02. és a T-309/02. sz. ügyekben benyújtott keresetek tárgya ugyanaz, azaz a megtámadott határozat megsemmisítése, és hogy ezek kapcsolódó ügyek, mivel az egyes ügyekben előterjesztett jogalapok igen nagy részben fedik egymást. 2003. június 10-i végzésével a Bíróság a C-290/02. sz. ügyben az alapokmánya 54. cikkének harmadik bekezdése értelmében felfüggesztette az eljárást az Elsőfokú Bíróság T-292/02., T-297/02., T-300/02., T-301/02. és T-309/02. sz. ügyekben hozott, eljárást befejező határozatának kihirdetéséig.
- 22 2004. június 8-i végzésével a Bíróság úgy határozott, hogy a C-290/02. sz. ügyet az Elsőfokú Bíróság elé utalja, amely a Bíróság alapokmányáról szóló jegyzőkönyv 51. és 54. cikkének módosításáról szóló, 2004. április 26-i 2004/407/EK, Euratom tanácsi határozat (HL L 132., 5. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 5. kötet, 85. o.) 2. cikkében foglalt rendelkezések értelmében hatáskört kapott a tagállamok által a Bizottság ellen benyújtott keresetek elbírálására. Ezen ügyet így az Elsőfokú Bíróság Hivatalánál a T-222/04 szám alatt vették nyilvántartásba.
- 23 2004. augusztus 5-i végzésével az Elsőfokú Bíróság úgy határozott, hogy a Bizottság által emelt elfogadhatatlansági kifogásról az eljárást befejező határozatban fog dönteni.
- 24 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (kibővített nyolcadik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott, és az eljárási szabályzat 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében írásban kérdéseket tett fel a feleknek, amelyekre azok az előírt határidőn belül válaszoltak.
- 25 Az Elsőfokú Bíróság kibővített nyolcadik tanácsának elnöke 2008. március 13-i végzésével az eljárási szabályzat 50. cikkének megfelelően a T-292/02., T-297/02., T-300/02., T-301/02., T-309/02., T-189/03. és a T-222/04. sz. ügyeket a szóbeli szakasz lefolytatása céljából egyesítette.

26 A felek előadásait és az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésekre adott válaszait a 2008. április 16-án tartott tárgyaláson hallgatták meg.

27 A felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

- a keresetet nyilvánítsa elfogadhatónak;
- semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkét, és másodlagosan a társasági adó alóli hároméves mentességet illetően semmisítse meg a megtámadott határozat 3. cikkét;
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

28 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

- a keresetet mint elfogadhatatlant utasítsa el;
- másodlagosan, a keresetet mint megalapozatlant utasítsa el;
- a felperest kötelezze a költségek viselésére.

Az elfogadhatóságról

A felek érvei

- 29 A Bizottság vitatja a felperes keresetösségi jogát. A megtámadott határozat ugyanis az EK 230. cikk negyedik bekezdése értelmében nem érinti személyében a felperest.
- 30 A Bizottság lényegében úgy érvel, hogy a megtámadott határozatot általános hatályú jogi aktusnak kell minősíteni, mivel támogatási programra vonatkozik, tehát egy általános kritérium – úgymint valamely vállalkozási kategóriába tartozás – alapján meghatározott vállalkozások meghatározatlan és meghatározhatatlan számát érinti. Szerinte valamely jogi aktus nem veszíti el általános hatályát, és ezáltal normatív jellegét azért, mert egy meghatározott pillanatban a hatálya alá tartozó jogalanyok száma, sőt kiléte is többé-kevésbé pontosan meghatározható, amennyiben nem vitatott, hogy az alkalmazás azon objektív jogi vagy ténybeli helyzet alapján történik, amely a jogi aktusban annak célkitűzésével összefüggésben meghatározásra került.
- 31 A Bizottság szerint ahhoz, hogy magánszemélyt valamely általános hatályú jogi aktus személyében érintsen, e jogi aktusnak sértenie kell e személy konkrét jogait, vagy a jogi aktust meghozó intézménynek figyelembe kell vennie e jogi aktusnak az említett magánszemély helyzetére kiható következményeit. A Bizottság azonban úgy véli, hogy a jelen ügyben nem erről van szó. A megtámadott határozat ugyanis a kérdéses intézkedések által kedvezményezett valamennyi vállalkozás helyzetére kihatással volt. Következésképpen nem áll fenn bizonyos olyan vállalkozások konkrét jogainak megsértése, amelyek különböznének a kérdéses intézkedések által kedvezményezett összes többi vállalkozástól. Továbbá a megtámadott határozat elfogadásakor a Bizottságnak nem kellett figyelembe vennie, és nem is tudta figyelembe venni a határozatának valamely konkrét vállalkozás helyzetére kiható következményeit. Sem az összeegyeztethetlenségnek a megtámadott határozatban foglalt megállapítása, sem a visszatérítetés elrendelése nem utal egyedi kedvezményezett helyzetére.

- 32 A Bizottság szerint elemzését megerősíti az állami támogatások területére vonatkozó ítélkezési gyakorlat, amely szerint azon tény, hogy valamely jogalany a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatási program kedvezményezettje, nem elegendő az EK 230. cikk negyedik bekezdése szerinti személyében való érintettség bizonyításához.
- 33 Az újabb ügyek nem kérdőjelezik meg az állandó ítélkezési gyakorlatot. A Bizottság szerint a Bíróság C-15/98. és C-105/99. sz., Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. október 19-én hozott ítéletében (EBHT 2000., I-8855. o., a továbbiakban: Sardegna Lines egyesített ügyekben hozott ítélet) követett megoldás nem alkalmazható a jogellenesnek és a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított, a visszatérítetés elrendelésének tárgyát képező támogatási program kedvezményezettjei által benyújtott valamennyi keresetre. E következtetés különösen akkor követendő, amikor – mint a jelen ügyben is – a kérdéses támogatási programot elvont módon vizsgálták meg. Továbbá a fent hivatkozott Sardegna Lines egyesített ügyekben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben a felperes valójában egyedi támogatásban részesült, mivel széles diszkrecionális jogkör által jellemzett regionális törvény alapján elfogadott jogi aktus értelmében nyújtott előnyről volt szó. Sőt, e helyzet a hivatalos vizsgálati eljárás során alapos vizsgálat tárgyát képezte.
- 34 A jelen ügy tényállása eltér a Bíróság C-298/00. P. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének (EBHT 2004., I-4087. o., a továbbiakban: Alzetta-ügyben hozott ítélet) alapjául szolgáló tényállástól is, mivel a jelen ügyben a Bizottság nem ismerte a kérdéses támogatások kedvezményezettjeinek sem a pontos számát, sem pedig kilétét, nem rendelkezett valamennyi releváns információval, és nem ismerte az egyes esetekben nyújtott támogatás összegét. Továbbá a jelen ügyben a társasági adó alóli hároméves mentesség automatikusan alkalmazandó, míg a fent hivatkozott Alzetta-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben kérdéses támogatásokat későbbi jogi aktussal nyújtották.
- 35 A felperes állításaival ellentétben az elfogadhatóság vizsgálata tekintetében nem a vállalkozás kilétének ismerete a fontos, hanem azon tény, hogy az adott ügy olyan jellegzetességeire hívták fel a Bizottság figyelmét, amelyek indokolják az egyedi vizsgálatot. Márpedig a megtámadott határozatban a Bizottság megjegyezte, hogy nem kapott semmilyen olyan információt, amely azt bizonyítaná, hogy a felperes tekintetében a kérdéses intézkedések nem jelentenek támogatásokat, vagy létező, illetve a közös piaccal összeegyeztethető támogatásokat jelentenek.

- 36 Mindenesetre a Bizottság szerint sem azon tény, hogy a felperes részt vett az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos eljárásban, sem pedig a visszatéríttetésnek a megtámadott határozatban való elrendelése nem elegendő a felperes egyénítésére. Mivel ugyanis a bejelentett támogatási program potenciális kedvezményezettjei által benyújtott keresetek az EK 230. cikk értelmében nem elfogadhatók, ugyanígy a be nem jelentett támogatási program kedvezményezettjei által benyújtott keresetek sem fogadhatók el.
- 37 Végül a jelen ügyben a felperes által benyújtott kereset elfogadhatatlannak nyilvánítása nem sérti a hatékony bírói jogvédelem elvét, mivel az EK 241. és az EK 234. cikkben foglalt jogorvoslati lehetőségek elegendők (a Bíróság C-50/00. P. sz., Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben 2002. július 25-én hozott ítélete [EBHT 2002., I-6677. o.]).
- 38 A felperes úgy véli, hogy a megtámadott határozat őt személyében és közvetlenül érinti, mivel ő a 142/90 törvény szerinti társaság, tehát a megtámadott határozatban kérdéses támogatási program által érintett olyan vállalkozás, aki a társasági adó alóli hároméves mentességben részesült, amelynek a visszatéríttetését elrendelték.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 39 Az EK 230. cikk negyedik bekezdése szerint valamely természetes vagy jogi személy csak akkor nyújthat be keresetet más személynek címzett határozat ellen, ha az őt közvetlenül és személyében érinti.
- 40 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azon természetes vagy jogi személy, aki nem címzettje egy határozatnak, csak akkor állíthatja, hogy személyében érintett, ha a határozat bizonyos sajátos jellemzői vagy egy őt minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rá, és ezáltal a címzethez hasonló módon egyéníti őt (a Bíróság 25/62. sz., Plaumann kontra Bizottság ügyben

1963. július 15-én hozott ítélete [EBHT 1963., 197., 223. o.] és a C-321/95. P. sz., Greenpeace Council és társai kontra Bizottság ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1651. o.] 7. és 28. pontja).

- 41 A Bíróság tehát úgy ítélte meg, hogy valamely vállalkozás a Bizottság ágazati támogatási programot megtiltó határozata ellen főszabály szerint nem nyújthat be megsemmisítés iránti keresetet, ha e határozat őt csak a szóban forgó ágazathoz való tartozása miatt és az említett program potenciális kedvezményezettjeként érinti. Az ilyen határozat ugyanis a felperes vállalkozás vonatkozásában olyan általános hatályú intézkedésként jelenik meg, amely objektív módon meghatározott helyzetekre alkalmazandó, és amely általánosan és elvontan körülírt személyek kategóriája vonatkozásában fejt ki joghatásokat (lásd a Bíróság 67/85., 68/85. és 70/85. sz., Van der Kooy és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1988. február 2-án hozott ítéletének [EBHT 1988., 219. o.] 15. pontját, valamint a fenti 34. pontban hivatkozott Alzetta-ügyben hozott ítélet 37. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 42 A Bíróság azonban a fenti 33. pontban hivatkozott Sardegna Lines egyesített ügyekben hozott ítélet 34. és 35. pontjában továbbá úgy ítélte meg, hogy mivel az ezen ügyben kérdéses határozat a Sardegna Lines nevű vállalkozást nem csupán a szardíniai hajózási ágazatban működő vállalkozásként, vagyis a szardíniai hajótulajdonosokra vonatkozó támogatási program potenciális kedvezményezettjeként, hanem az e program címén nyújtott olyan egyedi támogatás tényleges kedvezményezettjeként is érintette, amelynek a visszatéríttetését a Bizottság elrendelte, a vállalkozás az említett határozat által személyében érintett, és a határozat ellen benyújtott keresete elfogadható (lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 34. pontban hivatkozott Alzetta-ügyben hozott ítélet 39. pontját).
- 43 Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy a felperes valamely ágazati támogatási program címén nyújtott olyan egyedi támogatás tényleges kedvezményezettjének minősül-e, amelynek a visszatéríttetését a Bizottság elrendelte (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-136/05. sz., Salvat père & fils és társai kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 20-án hozott ítéletének [EBHT 2007., II-4063. o.] 70. pontját).
- 44 E tekintetben ki kell emelni, hogy először is a felperesnek az Elsőfokú Bíróság által erre vonatkozóan írásban feltett kérdésekre adott válaszából kitűnik, hogy a felperes valóban a kérdéses támogatási program keretében nyújtott támogatás tényleges kedvezmé-

nyezettje. A felperes ugyanis azt állítja, hogy az érintett időszakban a társasági adó alóli hároméves mentességben részesült. Ezen állítást az Olasz Köztársaság nem vitatta.

45 Másodszor a megtámadott határozat 3. cikkéből kitűnik, hogy a Bizottság elrendelte a kérdéses támogatás visszatéríttetését.

46 Ebből következik, hogy a megtámadott határozat a felperest személyében érinti.

47 Ami a felperes közvetlen érintettségét illeti, mivel a megtámadott határozat 3. cikke arra kötelezi az Olasz Köztársaságot, hogy hozzon meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a kedvezményezett az említett határozat 2. cikkében foglalt, számára jogellenesen nyújtott támogatást visszatérítse, és mivel a felperes kapott ilyen támogatást, és azt vissza kell térítenie, őt e határozat által közvetlenül érintettnek kell tekinteni (lásd ebben az értelemben a fenti 43. pontban hivatkozott *Salvat père & fils* és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 75. pontját).

48 A fentiek összességéből következik, hogy a jelen kereset annyiban fogadható el, amennyiben a megtámadott határozatnak a társasági adó alóli hároméves mentességre vonatkozó részét érinti.

Az ügy érdeméről

49 Keresetének alátámasztására a felperes a következőkre alapított öt jogalapra hivatkozik:

- az EK 87. cikk (1) bekezdésének, az indokolási kötelezettségnek, valamint a gondos ügyintézés, a jogbiztonság, a bizalomvédelem és az alapvető jogok védelme elvének megsértése;

- az EK 88. cikk (1) bekezdésének, az [EK 88. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendeletnek (HL L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) és az indokolási kötelezettségnek a megsértése;

- az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának a megsértése;

- az EK 86. cikk (2) bekezdésének, a bizalomvédelem és a jogbiztonság elvének, valamint az indokolási kötelezettségnek a megsértése;

- az EK 43. cikknek és az indokolási kötelezettségnek a megsértése.

Az EK 87. cikk (1) bekezdésének, az indokolási kötelezettségnek, valamint a gondos ügyintézés, a jobbiztonság, a bizalomvédelem és az alapvető jogok védelme elvének megsértésére alapított, első jogalapról

A felek érvei

- 50 A felperes lényegében előadja, hogy a társasági adó alóli hároméves mentesség nem jelent az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatást, és hogy a Bizottság e tekintetben megsértette az indokolási kötelezettséget, valamint a gondos ügyintézés, a jobbiztonság, a bizalomvédelem és az alapvető jogok védelmének elvét, mivel nem folytatott alaposabb vizsgálatot.
- 51 A felperes előadja, hogy a jelen ügyben a verseny és a Közösségen belüli kereskedelem nincs érintve. Szerinte ugyanis a társasági adó alóli hároméves mentesség alkalmazásakor, sőt azt követően is, a tevékenységei szerinti ágazatok nem voltak kitéve a versenynek.
- 52 A felperes úgy véli, hogy a Bizottság elmulasztotta megvizsgálni az közszolgáltatások olaszországi jogi szabályozását, valamint azon kérdést, hogy az érintett piacok ki voltak-e téve a versenynek. Egyébként a felperes szerint a versenynek az említett piacokon való hiánya pontosan a társasági adó alóli hároméves mentesség létjogosultságát jelenti.
- 53 A felperes továbbá úgy érvel, hogy a Bizottság vizsgálata a helyi közszolgáltatásokra korlátozódott, és hogy következésképpen a Bizottság nem tudta értékelni a társasági adó alóli hároméves mentesség egyéb piacokra való kihatását. Ez utóbbi állami támogatásnak való minősítése a felperes szerint nem függhet azon megfontolástól, miszerint maguk a 142/90 törvény szerinti társaságok a helyi közszolgáltatások piacán kívül egyéb piacokon is tevékenykedhettek. Következésképpen a Bizottság nem tudta bizonyítani a társasági adó alóli hároméves mentesség egyéb piacokra való kihatását,

és ezen elemet nem használhatja fel érvként az említett mentesség közös piaccal való összeegyeztethetlenségének megállapítása érdekében sem.

- 54 A felperes megjegyzi, hogy a Bizottság azáltal, hogy a külföldi vállalkozásokat ért károk miatt a verseny és a Közösségen belüli kereskedelem érintettségének fennállására következtetett, feltételezi, hogy e vállalkozások versenyben voltak a 142/90 törvény szerinti társaságokkal. Márpedig ez csak egy alá nem támasztott feltételezés.
- 55 Továbbá a folytatott tevékenységek objektíven helyi jellege a felperes szerint kizárja a Közösségen belüli kereskedelem érintettségét. Márpedig a Bizottság nem vizsgálta meg, hogy az érintett tevékenységek helyi jellegűek-e.
- 56 A felperes szerint a helyi önkormányzatok a közszolgáltatási koncessziók odaítélésekor nem tették ki versenynek a különböző vállalkozásokat. Egyébként erre nem is voltak kötelesek (lásd a Bíróság C-107/98. sz. Teckal-ügyben 1999. november 18-án hozott ítéletét [EBHT 1999., I-8121. o.] és a koncessziók közösségi jogi megítéléséről szóló bizottsági értelmező közleményt [HL 2000. C 121., 2. o.]).
- 57 A felperes hozzáteszi, hogy még abban az esetben is, ha ez ellentétes lenne a közbeszerzésekre vonatkozó közösségi szabályokkal, azon tény, hogy a közszolgáltatási koncessziókat közvetlenül vállalkozásoknak ítélik oda, kizárja a Közösségen belüli verseny érintettségének fennállását és így az EK 87. cikk megsértését.
- 58 Továbbá a Bizottság elmulasztotta megkülönböztetni egyrészt a helyi önkormányzatok által a 142/90 törvény szerinti társaságokra bízott közvetlen szolgáltatáskezelést, másrészt pedig azon közbeszerzéseket, amelyekben a 142/90 törvény szerinti társaságok részt vettek. A Bizottság nem vizsgálta meg, hogy a 142/90 törvény szerinti társaságok és különösen a felperes a referenciaterületükön kívüli egyéb területeken részt vettek-e közbeszerzésekben. E tekintetben a felperes kifejti, hogy a 142/90 törvény

szerinti társaságok referenciaterületen kívüli tevékenységei főszabály szerint tiltottak voltak, így a felperes a származási helyi önkormányzatának területén kívül nem vehetett részt ajánlati felhívásokban. A felperes továbbá hivatkozik az EK 16. cikkre, ahogyan azt az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés (HL 2004. C 310., 1. o.) III-122. cikke majd módosítja.

- 59 Válaszában a felperes előadja, hogy a Bizottságnak legalábbis a megtámadott határozatban említett program által bemutatott különböző jogi típusok szerint kellett volna differenciálnia az elemzését.
- 60 A felperes elutasítja a Bizottság azon állítását is, miszerint az Elsőfokú Bíróságnak nem szükséges megvizsgálnia a tevékenységi területét. Ezen állítás ugyanis a következő ésszerűtlen eredményre vezet: a megtámadott határozatban ismertetett elemzés általános és elvont jellege miatt az Elsőfokú Bíróságnak a társasági adó alóli hároméves mentességre vonatkozó általános megállapításra kellene szorítkoznia, még abban az esetben is, ha a felperes bizonyítja az említett mentességnek az ő különleges helyzetére való alkalmazhatatlanságát. Márpedig az ilyen eredmény igazságtalan lenne, és megfosztaná a felperest a hatékony bírói jogvédelemtől.
- 61 A felperes végül a visszatéríttetésnek a megtámadott határozat 3. cikkében foglalt, az Olasz Köztársasághoz címzett elrendelésének jogellenességére hivatkozik. A felperes szerint ugyanis a társasági adó alóli hároméves mentesség kedvezményezettjei a visszatéríttetés említett elrendelése értelmében kötelesek visszatéríteni az előnyt még akkor is, ha csupán a versenynek ki nem tett ágazatokban tevékenykedtek. Egyrészt a Bizottság a megtámadott határozatban nem fejt ki azon elemeket és kritériumokat, amelyek az olasz hatóságok számára lehetővé teszik a létező vagy a közös piaccal összeegyeztethető támogatásoknak a visszatéríttetés elrendelése által érintett támogatásoktól való megkülönböztetését. Másrészt az EK-Szerződés szerint maguk a tagállamok nem értékelhetik a támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségét. A felperes szerint ebből az következik, hogy a Bizottság a társasági adó alóli hároméves mentesség címén kapott valamennyi előny visszatéríttetését elrendelte. A felperes előadja, hogy ez a nemzeti bíróságokhoz benyújtott jelentős számú keresethez vezet, amely bíróságok az EK 234. cikk értelmében előzetes döntéshozatal keretében a megtámadott határozat érvényességére vonatkozó kérdéssel fordulnak majd a Bírósághoz. Úgy érvel, hogy ezért a Bíróság feladata a kedvezmé-

nyezetek helyzete összetett elemzésének elvégzése. Az ilyen helyzetre nem került volna sor, ha a Bizottság elvégezte volna a jogi tények és az érintett ágazatokban alkalmazandó szabályozás teljes vizsgálatát.

- 62 A felperes szerint a fenti megfontolásokból az is következik, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettséget.
- 63 A Bizottság vitatja a felperes érveit, és úgy véli, hogy a megtámadott határozat kellően indokolt.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 64 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdésének értelmében vett támogatásnak való minősítéshez az e rendelkezésben előírt valamennyi feltétel teljesülése szükséges. Először is, a beavatkozásnak az állam által vagy állami forrásból kell történnie. Másodszor, alkalmasnak kell lennie arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet. Harmadszor, szelektív előnyt kell megtestesítenie. Negyedszer, torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie (a Bíróság C-280/00. sz., Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ügyben 2003. július 24-én hozott ítéletének [EBHT 2003., I-7747. o., a továbbiakban: Altmark-ügyben hozott ítélet] 74. és 75. pontja, valamint a C-172/03. sz. Heiser-ügyben 2005. március 3-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-1627. o.] 27. pontja).
- 65 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a felperes szerint valamely intézkedésnek az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak való minősítéséhez szükséges négy feltétel közül kettő, vagyis a Közösségen belüli kereskedelem érintettségére és a versenyre való hatásra vonatkozó feltétel a jelen ügyben nem teljesül.

- 66 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint e két feltétel értékelése keretében a Bizottságnak nem kell bizonyítania, hogy a támogatásoknak tényleges hatása van a tagállamok közötti kereskedelemre, és hogy a versenyt ténylegesen torzítják, hanem csak azt kell megvizsgálnia, hogy e támogatások képesek-e érinteni e kereskedelmet és torzítani a versenyt (lásd a Bíróság C-148/04. sz. Unicredito Italiano ügyben 2005. december 15-én hozott ítéletének [EBHT 2005., I-11137. o.] 54. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 67 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy támogatási program esetében a Bizottság a kérdéses program jellemzőinek vizsgálatára szorítkozhat, amikor a határozatának indokolásában azt értékeli, hogy e program az általa előírt jellemzők folytán lényegében azokat a vállalkozásokat részesíti-e előnyben, amelyek részt vesznek a tagállamok közötti kereskedelemben (a Bíróság C-310/99. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2002. március 7-én hozott ítélete [EBHT 2002., I-2289. o.]).
- 68 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a tevékenységeit a közösségi piacon folytató vállalkozásnak nyújtott minden támogatás alkalmas versenytorzítások okozására és a tagállamok közötti kereskedelem érintésére (lásd az Elsőfokú Bíróság T-92/00. és T-103/92. sz., Diputación Foral de Álava kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. március 6-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1385. o.] 72. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 69 Továbbá nincs olyan küszöb vagy százalék, amely alatt a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét ki lehet zárni. Ugyanis a támogatás viszonylag csekély jelentősége vagy a kedvezményezett vállalkozás viszonylag kis mérete eleve nem zárja ki a tagállamok közötti kereskedelem esetleges érintettségét (a Bíróság C-142/87. sz., Belgium kontra Bizottság, ún. „Tubemeuse”-ügyben 1990. március 21-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-959. o.] 43. pontja, a C-278/92–C-280/92. sz., Spanyolország kontra Bizottság egyesített ügyekben 1994. szeptember 14-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-4103. o.] 42. pontja és a fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítélet 81. pontja).
- 70 Sőt, a Bíróság kimondta, hogy egyáltalán nincs kizárva, hogy egy olyan vállalkozásnak adott közpénzből nyújtott támogatás, amely csak helyi vagy regionális szállítási

szolgáltatásokat nyújt, és a származási államán kívül nem nyújt szállítási szolgáltatásokat, az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében mégis hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Ugyanis, amikor egy tagállam közpénzből támogatást nyújt egy vállalkozásnak, az e vállalkozás által nyújtott szállítási szolgáltatások fenntarthatók vagy növelhetők, ami azt eredményezi, hogy másik tagállamban letelepedett vállalkozásoknak kevesebb esélyük van arra, hogy ezen állam piacán szállítási szolgáltatásokat nyújtsanak (a fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítélet 77. és 78. pontja).

- 71 A jelen ügyben először is meg kell állapítani, hogy a kérdéses támogatási program konkrét vállalkozási kategóriára, azaz a 142/90 törvény szerinti társaságokra vonatkozik. Az említett program előnyeiből való részesüléshez megkövetelt egyetlen feltétel az ilyen társasági minőség.
- 72 Ezt követően meg kell állapítani, hogy a társasági adó alóli hároméves mentességre vonatkozó program alkalmazása nem korlátozódik különleges szolgáltatásokra, és hogy az említett program által érintett vállalkozások tevékenységei nem korlátozódnak a közszolgáltatások ágazatára.
- 73 Ebből következik, hogy a jelen ügy körülményei között a Bizottság a társasági adó alóli hároméves mentesség hatásainak értékelésekor nem volt köteles valamennyi tevékenységi vagy piaci típust figyelembe venni.
- 74 Továbbá meg kell állapítani, hogy a felperes – noha valóban úgy érvelt, hogy a 142/90 törvény szerinti társaságok nem tevékenykednek versenypiacokon, és ezzel kapcsolatban különösen a saját tevékenységi ágazataira hivatkozott – semmilyen hiteles bizonyítékkal nem szolgált azon állítás alátámasztására, miszerint az érintett közszolgáltatások gazdasági ágazatai akkoriban nem voltak kitéve a versenynek. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a jelen ügyben számos ágazatot magában foglaló támogatási programról, nem pedig olyan különböző támogatási programokról van szó, amelyek mindegyike konkrét ágazatot érint.

- 75 Továbbá jelezni kell, hogy – ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (73) és (84) preambulumbekkezdésében megjegyezte – az érintett ágazatok közül néhányat, úgymint a gyógyszerkészítmények, a hulladékok, a gáz, a villamos energia és a víz ágazatát a kérdéses intézkedés hatálybalépésekor bizonyos mértékű verseny jellemezte.
- 76 Ráadásul meg kell állapítani, hogy a 142/90 törvény szerinti társaságok tevékenységi ágazataiban a vállalkozások versenyben állnak egymással a különböző helyi önkormányzatok helyi közszolgáltatási koncesszióinak elnyerése érdekében, és hogy az említett koncessziók piaca a versenynek kitett piac (a megtámadott határozat (67) és (68) preambulumbekkezdése). Nincs jelentősége annak, hogy a felperes a társasági adó alóli hároméves mentesség alkalmazási időszakában egyéb földrajzi területeken részt vett-e, vagy sem helyi közszolgáltatások odaítélésére vonatkozó ajánlati felhívásokban.
- 77 A verseny és így az államok közötti kereskedelemre való hatás amiatti hiányára alapított érvet, hogy az érintett szolgáltatásokat valójában közvetlenül a 142/90 törvény szerinti társaságoknak ítélték oda, el kell utasítani. Egyrészt a közvetlen odaítélés nem kérdőjelezi meg a fenti pontokban tett azon állítást, miszerint a kérdéses piacot legalábbis bizonyos mértékű verseny jellemezte. Másrészt az érv inkább a kérdéses intézkedések versenyre gyakorolt korlátozó hatásainak, nem pedig az érintett piacon fennálló verseny hiányának bizonyítására irányul. Ahogyan ugyanis a Bizottság a megtámadott határozat (71) preambulumbekkezdésében hangsúlyozza, nem zárható ki, hogy magának a 142/90 törvény szerinti társaságok javára nyújtott támogatásnak a fennállása arra ösztönözte a helyi önkormányzatokat, hogy a koncessziók nyílt eljárások keretében történő odaítélése helyett a szolgáltatásokkal közvetlenül e társaságokat bízzák meg.
- 78 Ami konkrétan azon kérdést illeti, hogy az érintett intézkedések torzították-e a piacon fennálló verseny mértékét, vagy fenyegettek-e ezzel, meg kell állapítani, hogy a kérdéses intézkedés erősítette a 142/90 törvény szerinti társaságok versenyhelyzetét az érintett piacon tevékenykedő minden más olasz vagy külföldi vállalkozáshoz képest. Ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (62) preambulumbekkezdésében helyesen megjegyzi, azon vállalkozások, amelyeknek jogi formája nem tőketársaság, és amelyek tőkéjének többsége nem helyi önkormányzatok tulajdonában van, hátrányba kerülnek, amikor részt kívánnak venni bizonyos területen bizonyos szolgáltatásnyújtás odaítélésére vonatkozó ajánlati felhívásban.

79 Sőt, a 142/90 törvény szerinti társaságok tevékenységei nem korlátozódnak a helyi közszolgáltatások ágazatára. Ennélfogva a kérdéses intézkedés megkönnyítheti az említett társaságok versenynek kitett egyéb piacokra való terjeszkedését, torzító hatásokat okozva ezzel még a helyi közszolgáltatásoktól eltérő egyéb ágazatokban is. A Corte suprema di cassazione (Semmitőszék, Olaszország) által az 1995. május 6-i 4989. sz. ítéletben, valamint a Consiglio di Stato (Államtanács, Olaszország) által a 2001. szeptember 3-i 4586. sz. ítéletben értelmezett 142/90 törvényből e tekintetben kitűnik, hogy a 142/90 törvény szerinti társaságok mind Olaszországban, mind külföldön más területeken, valamint az alapító okiratukban előírt közszolgáltatásoktól eltérő területeken is tevékenykedhetnek, kivéve ha ez számottevő mértékben von el tőlük forrásokat és eszközöket, és ha ez az érintett önkormányzatnak kárt okozhat. Egyébként az ellenkérelemhez csatolt sajtócikkekből kitűnik, hogy legalábbis a 142/90 törvény szerinti bizonyos társaságok az alapító okiratukban előírt közszolgáltatási tevékenységektől eltérő egyéb tevékenységeket is gyakoroltak, éspedig az érintett helyi önkormányzatukon kívüli területeken.

80 Az államok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó feltételt illetően minde-
nekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy azon tény, hogy a 142/90 törvény szerinti
társaságok kizárólag nemzeti piacukon vagy származási területükön tevékenykednek,
nem meghatározó. Az államok közötti kereskedelmet ugyanis érinti a kérdéses
intézkedés, amikor a más tagállamban letelepedett vállalkozásoknak kevesebb esélyük
van arra, hogy az olasz piacon szolgáltatásokat nyújtsanak (lásd a fenti 70. pontot).

81 Így a Bizottság a megtámadott határozat (70) preambulumbekzdésében helyesen
állapította meg, hogy az érintett intézkedés akadályt jelenthet azon külföldi
vállalkozások számára, amelyek Olaszországban kívánnak letelepedni, vagy ott kívánják
szolgáltatásaikat nyújtani, és így az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében érinti
a Közösségen belüli kereskedelmet.

82 Egyrésről ugyanis a kérdéses intézkedés kárt okoz azon külföldi vállalkozásoknak,
amelyek Olaszországban ajánlatot tesznek helyi közszolgáltatási koncessziókra, mivel
a kérdéses program kedvezményezett közzállalkozásai versenyképesebb árakat tudnak
ajánlani, mint nemzeti vagy közösségi versenytársaik, akik e program előnyeiből nem
részesülnek. Másrésről az érintett intézkedés más tagállamok vállalkozásai számára
kevésbé vonzóvá teszi az olaszországi helyi közszolgáltatások ágazatába való beruházást
(például többségi részesedésszerzés útján), mivel a felvásárolt vállalkozások az új

részvényeseik természete miatt nem részesülhetnek az érintett intézkedés előnyeiből (vagy azokat elveszíthetnék) (lásd a megtámadott határozat (69) preambulumbekzdését).

83 A fentiekből következik, hogy a Bizottság nem tévedett, amikor úgy ítélte meg, hogy a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére és a verseny torzítására vonatkozó feltételek a jelen ügyben teljesülnek.

84 Ami a megtámadott határozatban e két feltétel tekintetében az indokolási kötelezettség állítólagos megsértését illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (62)–(64), (69), (73), illetve (74) preambulumbekzdésében kellően kifejtette azon okokat, amelyek miatt úgy ítélte meg, hogy a kérdéses támogatás torzítja a versenyt, és érinti a tagállamok közötti államközi kereskedelmet. Ezenkívül – ahogyan a Bíróság már kimondta – a Bizottság nem köteles a már nyújtott támogatások tényleges hatásait bizonyítani (a Bíróság C-301/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1990., I-307. o.] 33. pontja).

85 A visszatérítetés elrendelését illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogellenes támogatás visszatérítetés útján történő megszüntetése, valamint adott esetben a kamatainak megfizetése a támogatás közös piaccal való összeegyeztethetlensége megállapításának logikus következménye (a Bíróság fenti 69. pontban hivatkozott Tubemeuse-ügyben hozott ítéletének 66. pontja, C-169/95. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1997. január 14-én hozott ítéletének [EBHT 1997., I-135. o.] 47. pontja és C-110/02. sz., Bizottság kontra Tanács ügyben 2004. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-6333. o.] 41. pontja).

86 E tekintetben ki kell továbbá emelni, hogy ezen ítélkezési gyakorlat mind az egyedi támogatásokra, mind pedig a támogatási program keretében kifizetett támogatásokra alkalmazandó.

87 Valamely támogatási program általános és elvont elemzése azonban nem zárja ki, hogy valamely egyedi esetben az e program alapján nyújtott összeg kikerüljön az EK 87. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alól például azért, mert az egyedi támogatás-

nyújtás a *de minimis* szabályok hatálya alá tartozik. E megfontolás ad magyarázatot a megtámadott határozat (72), (85) és (126) preambulumbekzdésében foglalt fenntartásokra.

88 A nemzeti hatóságok szerepe – amikor a Bizottság valamely támogatást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozatot hoz – valóban e határozat végrehajtására korlátozódik, és e hatóságok e tekintetben semmilyen mérlegelési mozgástérrel nem rendelkeznek (a Bíróság 78/76. sz. Steinicke & Weinlig ügyben 1977. március 22-én hozott ítéletének [EBHT 1977., 595. o.] 10. pontja). Ez azonban nem zárja ki, hogy a nemzeti hatóságok az említett határozat végrehajtása során e fenntartásokat figyelembe vegyék. Következésképpen a felperes érvelésével ellentétben a Bizottság csupán az EK 87. cikk értelmében vett támogatások, nem pedig azon összegek visszatéríttetését rendeli el, amelyek – noha a kérdéses program címén fizették ki azokat – nem képeznek támogatást, vagy pedig létező vagy a közös piaccal összeegyeztethető támogatást képeznek valamely csoportmentességi rendelet, a *de minimis* szabályok vagy a Bizottság egyéb határozata értelmében. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság hatáskörrel rendelkezik a támogatás és a létező támogatás fogalmainak értelmezésére, és nyilatkozhat az adott esetek esetleges sajátosságairól, szükség esetén előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel fordulva a Bírósághoz.

89 Ráadásul, a felperes azon állításának elfogadása, miszerint valamely támogatási programnak az egyedi alkalmazási esetek részletes elemzése nélküli elvont értékelése nem eredményezheti a visszatéríttetés elrendelését, rendszeresen kizárná a jogalap nélkül kifizetett támogatások visszatéríttetésének lehetőségét, és így az EK 87. és az EK 88. cikket megfosztaná értelmétől. Ilyen esetben a Bizottság – a támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségének értékelésére hatáskörrel rendelkező egyetlen hatóság – számára lehetetlen lenne, hogy a támogatási programok számos alkalmazási esetét megvizsgálja.

90 A fentiekből következik, hogy az első jogalapot el kell utasítani.

Az EK 88. cikk (1) bekezdésének, a 659/1999 rendeletnek és az indokolási kötelezettségnek a megsértésére alapított, második jogalapról

A felek érvei

- 91 E jogalap keretében a felperes előadja, hogy még ha a társasági adó alóli hároméves mentességet állami támogatásnak kellene is tekinteni, létező támogatásról van szó, és következésképpen a Bizottság a megtámadott határozattal megsértette az EK 88. cikket, valamint a 659/1999 rendelet 1. cikke b) pontjának i. és v. alpontját. E tekintetben az indokolási kötelezettség megsértésére is hivatkozik.
- 92 Először is a felperes úgy véli, hogy a társasági adó alóli hároméves mentesség – állami támogatássá való minősítése esetén – a 659/1999 rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontja értelmében vett létező támogatást jelent, mivel az érintett piacok a referencia-időszakban nem voltak kitéve a versenynek. A Bizottság elmulasztotta megvizsgálni, hogy az érintett ágazatokban kizárt volt-e a verseny, és e kérdésben elmulasztotta megindokolni a megtámadott határozatot.
- 93 Másodszor a felperes megjegyzi, hogy a közszolgáltatásoknak a helyi önkormányzatok és önkormányzati vállalkozások általi, monopóliumrendszerben történő működtetése a múlt század eleje óta mentesült az adók alól. A felperes különösen a decreto presidenziale n°917 (sulla approvazione del testo unico delle imposte sui redditi) (a jövedelemadóra vonatkozó egységes szöveg jóváhagyásáról szóló, 1986. december 22-i 917. sz. köztársasági elnöki rendelet, a GURI 1986. december 31-i 302. számának rendes melléklete) hivatkozik. Kiemeli azon tényt, hogy a Bizottság e mentességet korábban sosem vitatta. A felperes szerint folytonosság volt egyrészt a helyi önkormányzatokat és önkormányzati vállalkozásokat a helyi közszolgáltatások működtetésével kapcsolatos tevékenységek címén megillető kedvezményes adórendszer, másrészt pedig a 142/90 törvény szerinti társaságokat megillető, a társasági adó alóli hároméves mentesség között. Az önkormányzati vállalkozások és a 142/90 törvény szerinti társaságok ugyanis különböző jogi formában lényegében ugyanazon jogalanyt testesítik meg. A 142/90 törvény szerinti társaságok átvették az önkormányzati vállalkozások

jogait és kötelezettségeit. A társasági adó alóli hároméves mentesség létjogosultsága a verseny hiányában rejlik, amely az érintett piacok jellemzője volt mind az EK-Szerződés hatálybalépése előtt, mind pedig az 1997-től 1999-ig tartó időszakban. Ennélfogva a közszolgáltatások végrehajtásával megbízott vállalkozások jogi formájának nincs jelentősége. Továbbá az olasz jogalkotó 90-es évekbeli reformjai kizárólag a jogi formát és a gazdasági szereplők kérdéses bánásmódját módosították. Az érintett ágazatokban a versenyrendszerre való áttérést megkönnyítő, szokásos jogi eszközről van szó. Márpedig a Bizottság a megtámadott határozatban nem ad magyarázatot arra, hogy az említett határozat (78) preambulumbekzdésében foglalt folytonossági elv miért nem alkalmazható a társasági adó alóli hároméves mentesség létező támogatásnak való minősítéséhez.

⁹⁴ A Bíróság C-44/93. sz. Namur-Les assurances du crédit ügyben 1994. augusztus 9-én hozott ítéletének (EBHT 1994., I-3829. o., a továbbiakban: Namur-ügyben hozott ítélet) 33. pontjában arra vonatkozóan felállított feltételek, hogy valamely támogatást létezőnek lehessen tekinteni, teljesülnek a jelen ügyben. A tevékenységi terület és a kérdéses előny ugyanis ugyanaz maradt. Sőt, a 142/90 törvény szerinti társaságok nem kereshetnek a piacon jobb kereskedelmi lehetőségeket, céljuk közszolgáltatások nyújtása, és szoros viszonyban állnak az érintett helyi önkormányzattal abban az értelemben, hogy megtiltották számukra a helyi önkormányzat területén kívüli tevékenységet (a Consiglio di Stato 1997. március 10-i 243. sz. ítélete és a Corte suprema di cassazione 1995. május 6-i 4989. sz. ítélete).

⁹⁵ Még ha úgy véljük is, hogy a fenti 94. pontban hivatkozott Namur-ügyben hozott ítéletben felállított feltételek nem teljesülnek, a megtámadott határozat tévesen minősíti a társasági adó alóli hároméves mentességet új támogatásnak. A fenti 94. pontban hivatkozott Namur-ügyben hozott ítéletben felállított kritériumokat ugyanis az alkalmazandó eltérő jogi háttér és a konkrétan érintett ágazatok versenyjellegének hiánya fényében alkalmazni kell a jelen ügyben.

⁹⁶ A Bizottság a megtámadott határozat (86)–(91) preambulumbekzdésére hivatkozva úgy véli, hogy e jogalapot el kell utasítani.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 97 A Bíróság a fenti 94. pontban hivatkozott Namur-ügyben hozott ítéletének 13. pontjában kimondta, hogy mind az EK 88. cikk rendelkezéseinek tartalmából, mind pedig célkitűzéseiből kitűnik, hogy az e cikk (1) bekezdése értelmében vett létező támogatásoknak kell tekinteni azon támogatásokat, amelyek az EK-Szerződés hatálybalépésének időpontja előtt léteztek, és azokat, amelyeket az EK 88. cikk (3) bekezdésében foglalt feltételekkel – ideértve az e cikknek a Bíróság által a 120/73. sz. Lorenz-ügyben 1973. december 11-én hozott ítélet (EBHT 1973., 1471. o.) 4–6. pontjában adott értelmezéséből eredő feltételeket is – szabályszerűen végre lehetett hajtani, míg az ez utóbbi rendelkezésben előírt bejelentési kötelezettség alá tartozó új támogatásoknak kell tekinteni a támogatások nyújtására vagy módosítására irányuló intézkedéseket, miközben a módosítások vagy létező támogatásokra, vagy a Bizottságnak bejelentett eredeti tervekre vonatkozhatnak.
- 98 A létező támogatásokat illetően a 659/1999 rendelet 1. cikkének b) pontja átvette és rögzítette az ítélkezési gyakorlat által kialakított szabályokat.
- 99 E rendelkezés értelmében létező támogatást jelent:
- i. minden olyan támogatás, amely az EK-Szerződésnek az érintett tagállamban történő hatálybalépését megelőzően már létezett;
  - ii. minden engedélyezett támogatás, azaz a Bizottság vagy a Tanács által engedélyezett támogatási programok és egyedi támogatások;
  - iii. minden olyan támogatás, amelyet engedélyezettnek kell tekinteni, ha a Bizottság főszabály szerint a teljes bejelentés kézhezvételét követő naptól számított,

az előzetes vizsgálat lefolytatásához rendelkezésére álló két hónapon belül nem fogadott el határozatot;

- iv. minden olyan támogatás, amely tekintetében a visszatéríttetésre vonatkozó tízéves jogvesztő határidő lejárt;

- v. minden olyan támogatás, amelyet létező támogatásnak kell tekinteni, mert megállapítható, hogy a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, és ezt követően – a közös piac fejlődésének eredményeként, és anélkül hogy a tagállam módosította volna – vált támogatássá. Egyes intézkedéseknek egy tevékenység közösségi jog általi liberalizálását követő támogatássá válása során az ilyen intézkedések a liberalizációra megállapított időpontot követően nem minősülnek létező támogatásnak.

¹⁰⁰ Ezt követően az említett rendelet 1. cikkének c) pontja értelmében a létező támogatások bármilyen módosítását új támogatásnak kell tekinteni.

¹⁰¹ Lényegében a támogatások nyújtására vagy létező támogatások módosítására irányuló intézkedések új támogatásokat jelentenek. Különösen, amikor a módosítás magának az eredeti programnak a lényegét érinti, e program új támogatási programmá alakul. Nem lehet azonban kérdéses az ilyen lényegi módosítás, amikor az új elem az eredeti programtól egyértelműen elválasztható (az Elsőfokú Bíróság T-195/01. és T-207/01. sz., Government of Gibraltar egyesített ügyekben 2002. április 30-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-2309. o.] 109–111. pontja).

¹⁰² A jelen ügyben nem vitatott, hogy a mentesség nem tartozik a 659/1999 rendelet 1. cikkének b) pontjában említett, valamely támogatási intézkedés létező támogatásnak való tekintését lehetővé tevő második, harmadik és negyedik helyzet hatálya alá. Sőt, ezekre a felperes nem is hivatkozott.

- 103 A 659/1999 rendelet 1. cikkének b) pontjában említett első helyzetet illetően először is meg kell állapítani, hogy a társasági adó alóli hároméves mentességet a 331/93 törvényrendelet és az 549/95 törvény vezette be. 1990-ben, amikor a 142/90 törvény bevezette a helyi közszolgáltatások kezelése érdekében a helyi önkormányzatok rendelkezésére álló, szervezetet érintő jogi lehetőségek reformját, többek között a többségi köztulajdonban lévő korlátozott felelősségű társaságok létrehozásának lehetőségét, e társaságok számára nem írtak elő semmilyen jövedelemadó alóli mentességet.
- 104 Ugyanis az 1990 és a 331/93 törvényrendelet 66. cikkének 1993. augusztus 30-i hatálybalépése között létrehozott, a 142/90 törvény szerinti valamennyi társaság alá volt vetve a jövedelemadónak.
- 105 Következésképpen – ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (91) preambulumbekzdésében helyesen érvelt – a helyi önkormányzatokra alkalmazandó adórendszernak a 142/90 törvény szerinti társaságokra való kiterjesztése érdekében az olasz jogalkotónak az EK-Szerződés hatálybalépését követő több évtizeddel új jogszabályt kellett elfogadnia.
- 106 Ezenkívül, még ha el is fogadjuk, hogy az önkormányzati vállalkozások adómentességét az EK-Szerződés hatálybalépése előtt vezették be, és az 1995-ig hatályban maradt, a 142/90 törvény szerinti társaságok lényegesen különböznek az önkormányzati vállalkozásoktól. Márpedig az önkormányzati és különleges vállalkozások tekintetében fennálló adóelőnyök új kedvezményezett kategóriára – úgymint a 142/90 törvény szerinti társaságokra – történő kiterjesztése az eredeti programtól elválasztható módosítást jelent. Ahogyan ugyanis a Consiglio di Stato a 2001. szeptember 3-i 4586. sz. ítéletében megjegyezte, a 142/90 törvény szerinti társaságok és az önkormányzati vállalkozások között jogi különbségek vannak, különösen mivel az előbbiek nincsenek alávetve az utóbbiakat érintő szigorú területi korlátozásnak, és az előbbiek tevékenységi területei sokkal kiterjedtebbek. Így ahogyan a fenti 79. pontban már hangsúlyt kapott, a 142/90 törvény szerinti társaságok mind Olaszországban, mind külföldön a referenciaterületen kívül, valamint az alapító okiratukban előírt közszolgáltatástól eltérő területeken is tevékenykedhetnek, kivéve ha ez számottevő mértékben von el tőlük forrásokat és eszközöket, és ez az érintett önkormányzatnak kárt okozhat.

- 107 Következésképpen – ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (92) preambulumbekzdésében kifejti – még ha a 142/90 törvény szerinti társaságok jogok és kötelezettségek tekintetében az önkormányzati vállalkozások helyébe is léptek, a tárgyi és földrajzi tevékenységi területeiket meghatározó jogszabály lényegesen megváltozott.
- 108 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy az 549/95 törvény 3. cikke (70) bekezdésének és a 331/93 törvényrendelet 66. cikke (14) bekezdésének együttesen értelmezett rendelkezései által bevezetett, a társasági adó alóli hároméves mentesség nem tartozik a 659/1999 rendelet 1. cikke b) pontja i. alpontjának hatálya alá.
- 109 Ami a felperes másik, a 659/1999 rendelet 1. cikke b) pontjának v. alpontjára alapított állítását illeti, amely rendelkezés kimondja, hogy azon intézkedés, amely a hatálybalépése idején nem minősül támogatásnak, de amely ezt követően – a közös piac fejlődésének eredményeként, és anélkül hogy a tagállam módosította volna – vált támogatássá, létező támogatást jelent, elegendő megállapítani, hogy – ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (83)–(85) preambulumbekzdésében kifejti – a támogatást olyan időpontban vezették be, amikor a piacok – noha nagy valószínűséggel különböző mértékben – mindenképpen ki voltak téve a versenynek. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a társasági adó alóli hároméves mentesség nem tartozik a 659/1999 rendelet 1. cikke b) pontja v. alpontjának hatálya alá.
- 110 Ezért nem állapítható meg az indokolási kötelezettség megsértésének fennállása. A Bizottság amiatt, hogy létezett bizonyos verseny azon ágazatokban, amelyekben a 142/90 törvény szerinti társaságok tevékenykednek, utasította el azon érvet, miszerint a kérdéses intézkedést létező támogatásnak kell tekinteni (a megtámadott határozat (82)–(85) preambulumbekzdése).
- 111 Ebből következik, hogy a második jogalapot el kell utasítani.

Az EK 87. cikk (3) bekezdése c) pontjának megsértésére alapított, harmadik jogalapról

A felek érvei

- 112 A felperes előadja, hogy a Bizottság tévedett, amikor kizárta, hogy a társasági adó alóli hároméves mentesség az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja értelmében a közös piaccal összeegyeztethető állami támogatás.
- 113 A felperes szerint a társasági adó alóli hároméves mentességnek a közös piaccal e rendelkezés alapján való összeegyeztethetősége abból ered, hogy e mentesség lehetővé tette az önkormányzati vállalkozások átalakítását és a versenypiacra való áttérést, továbbá lehetővé tette számukra a magánjogot szabályozó mechanizmusok fokozatos megismerését. A Bizottság e körülményeket nem vette figyelembe.
- 114 A Bizottság a megtámadott határozat (97) és azt követő preambulumbekendéseire hivatkozva vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 115 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik az EK 87. cikk (3) bekezdése területén (a Bíróság 310/85. sz., Deufil kontra Bizottság ügyben 1987. február 24-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 901. o.] 18. pontja). A közösségi bíróság általi felülvizsgálatnak tehát arra kell szorítkoznia, hogy betartották-e az eljárási szabályokat és az indokolási kötelezettséget, helyesen állapították-e meg a tényeket, valamint hogy nem áll-e fenn nyilvánvaló értékelési hiba vagy hatáskörrel való visszaélés.

- 116 Továbbá az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott támogatásoknak – annak érdekében, hogy azokat az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerint a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítsák – koherens szerkezetátalakítási tervhez kell kapcsolódniuk, amelyet valamennyi szükséges információval be kell nyújtani a Bizottságnak (a Bíróság C-17/99. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 2001. március 22-én hozott ítéletének [EBHT 2001., I-2481. o.] 45. pontja).
- 117 A jelen ügyben az iratokból kitűnik, hogy nem teljesültek az ahhoz megkövetelt feltételek, hogy a társasági adó alóli hároméves mentesség az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontjában előírt eltérésben részesüljön. A társasági adó alóli hároméves mentesség nem célozta a kedvezményezettek jövedelmezőségének helyreállítását, és nem volt nehéz helyzetben lévő vállalkozások számára fenntartva. Sőt, semmilyen szerkezetátalakítási tervet, és semmilyen, a kérdéses támogatások nyújtásában rejlő versenytorzítások ellensúlyozását célzó intézkedést nem nyújtottak be (a megtámadott határozat (97) és azt követő preambulumbekendése).
- 118 Azon érvet illetően, miszerint a kérdéses intézkedés megkönnyítette a monopolisztikus piacgazdaságról a versenyipiaci gazdaságra való áttérést, elegendő kiemelni, hogy – ahogyan a Bizottság helyesen érvelt – a társasági adó alóli hároméves mentesség nem segíthette elő a versenynek az érintett piacokon való bevezetését, mivel az esetek többségében a szolgáltató kiválasztása szakaszában e piacokon már fennállt bizonyos mértékű verseny, és mert az említett mentesség bizonyos gazdasági szereplők helyzetének erősítésével torzította a versenyt.
- 119 Következésképpen a harmadik jogalapot el kell utasítani.

Az EK 86. cikk (2) bekezdésének, a bizalomvédelem és a jogbiztonság elvének, valamint az indokolási kötelezettségnek a megsértésére alapított, negyedik jogalapról

A felek érvei

120 A jogalap keretében a felperes lényegében úgy érvel, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban tévedett, amikor az EK 86. cikk (2) bekezdésének a jelen ügyben való alkalmazhatóságának vizsgálatakor nem vette megfelelően figyelembe az Amszterdami Szerződés által bevezetett EK 16. cikket. Az EK 86. cikk (2) bekezdését az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés III-122. cikkének fényében is kell értelmezni. Mivel különös területről van szó, a Bizottság nem alkalmazhatott volna általános szabályokat és kritériumokat. Továbbá a megtámadott határozat elfogadásakor a felperes szerint nem volt világos, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások területére vonatkozó szabályok (HL 2001. C 17., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 54. o.) alkalmazandók-e a közszolgáltatások ágazatára. Márpedig a Bizottság e körülményt figyelmen kívül hagyta. E jogi bizonytalanságból következik továbbá a bizalomvédelem és a jogbiztonság elvének megsértése. A felperes e tekintetben az indokolási kötelezettség megsértésére is hivatkozik.

121 A Bizottság megjegyzi, hogy valamely támogatás kifizetése az EK 86. cikk (2) bekezdése értelmében kikerülhet az EK 87. cikkben foglalt tilalom hatálya alól, feltéve különösen, hogy a kérdéses támogatás lehetővé teszi a hatósági jogi aktusban meghatározott és odaitélt közszolgáltatási feladat ellátását, és a nyújtott előny szigorúan az általános gazdasági érdekű feladatból eredő többletköltségeket ellensúlyozza. A felperes nem bizonyította, hogy a kérdéses intézkedés esetében erről van szó.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 122 Először is hangsúlyozni kell, hogy a jelen ügyben egy támogatási program vitatott. Ennélfogva bizonyítani kell, hogy e program teljesíti az ahhoz szükséges valamennyi feltételt, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak való minősítés alól kikerülhessen, vagy pedig az EK 86. cikk (2) bekezdésében előírt eltérésben részesülhessen.
- 123 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az olyan állami beavatkozás, amely a kedvezményezett vállalkozások által a közszolgáltatási kötelezettség teljesítése során nyújtott szolgáltatások ellenértékét képviselő ellentételezést jelent olyan módon, hogy ezek a vállalkozások ebből gyakorlatilag nem jutnak pénzügyi előnyhöz, és az említett beavatkozásnak így nincs olyan hatása, amely őket versenyelőnyhöz juttatná a versenytársakkal szemben, főszabály szerint nem képez az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatást (lásd ebben az értelemben a fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítélet 87. pontját).
- 124 Ahhoz azonban, hogy az ilyen ellentételezés elkerülhesse az állami támogatásnak való minősítést, bizonyos feltételeknek együttesen teljesülniük kell. Ezek között szerepel azon feltétel, miszerint a kedvezményezett vállalkozást ténylegesen közszolgáltatási kötelezettség végrehajtásával kell megbízni, amely kötelezettségeket világosan meg kell határozni (a fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítélet 89. pontja), valamint azon feltétel, hogy az ellentételezés nem haladja meg a közszolgáltatási kötelezettség végrehajtásából eredő költségek egészben vagy részbeni fedezéséhez szükséges mértéket, figyelemmel az érintett bevételekre és az e kötelezettség végrehajtásából folyó méltányos nyereségre (a fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítélet 92. pontja).
- 125 Ki kell emelni, hogy a megtámadott határozatot a fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítélet kihirdetése előtt fogadták el. Az ezen ítéletében megfogalmazott, az EK 87. cikk (1) bekezdésének értelmezéséből eredő kritériumok azonban teljes mértékben alkalmazhatók a jelen ügy ténybeli és jogi helyzetére, ahogyan az a Bizottság előtt kifejezésre jutott a megtámadott határozat elfogadásakor (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-289/03. sz., BUPA és társai kontra Bizottság ügyben 2008. február 12-én hozott ítéletének [EBHT 2008., II-81. o.] 158. pontját).

- 126 A fenti 64. pontban hivatkozott Altmark-ügyben hozott ítéletben megfogalmazott első feltétel, miszerint a kedvezményezett vállalkozást ténylegesen közszolgáltatási kötelezettség végrehajtásával kell megbízni, abban az esetben is alkalmazandó, amikor az EK 86. cikk (2) bekezdésében foglalt eltérésre hivatkoznak.
- 127 Az intézkedésnek mindenestre mindkét esetben meg kell felelnie egyrészt a közszolgáltatás meghatározása és odaítélése elvének, másrészt pedig az arányosság elvének (lásd ebben az értelemben a fenti 125. pontban hivatkozott BUPA és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 160. pontját).
- 128 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a felperes az EK 86. cikk (2) bekezdésének alkalmazási feltételeit illetően semmilyen információval nem szolgált. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat a (108)–(120) preambulumbekkezdésében részletesen kifejti, hogy a kérdéses támogatás miért nem teljesítette az említett cikk alkalmazási feltételeit. A felperes ugyanis nem próbálta meg e megállapítást megcáfolni. Továbbá ezzel kapcsolatban az EK 16. cikkre és az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés III-122. cikkére való hivatkozás nem releváns, mivel e szerződést a megtámadott határozat elfogadása után írták alá, az nem lépett hatályba, sőt annak helyébe az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (HL 2008. C 115., 1. o.) lépett. Továbbá az EK 16. cikk semmiképpen nem foglal magában „biankó felhatalmazást” ahhoz, hogy valamely közszolgáltatást nyújtó vállalkozás számára bármilyen támogatást lehessen nyújtani. Az általános érdekű szolgáltatások Európában című bizottsági közleményt (HL 2001. C. 17., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 54. o.) illetően meg kell állapítani, hogy az értelmező, és nem kötelező jellegű, és hogy a Bizottság által alkalmazott kritériumok levezethetők a Szerződésből és az ítélkezési gyakorlatból, így a bizalomvédelem és a jogbiztonság elvének állítólagos megsértését el kell utasítani.
- 129 A kérdéses támogatási program szerkezetére tekintettel a 142/90 törvény nem minősíthető olyan konkrét intézkedést bevezető és meghatározó hatósági jogi aktusnak, amely meghatározott kötelezettségek betartása mellett helyi közszolgáltatások nyújtásában áll. Továbbá e törvény nem határozza meg világosan és pontosan a kérdéses közszolgáltatási kötelezettségeket.

- 130 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a közszolgáltatási feladatok meghatározásának és odaítélésének elvére vonatkozó feltétel nem teljesül.
- 131 Következésképpen a negyedik jogalap nem fogadható el.

Az EK 43. cikknek és az indokolási kötelezettségnek a megsértésére alapított, ötödik jogalapról

A felek érvei

- 132 A felperes úgy véli, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott határozat (121) és (122) preambulumbekzdésében azt állította, hogy a társasági adó alóli hároméves mentesség sérti az EK 43. cikket. Egyrésztől ugyanis az említett intézkedés nem érinti az e rendelkezésben biztosított letelepedési jogot. Másrésztől semmilyen állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetést nem vezet be. A felperes e tekintetben az indokolási kötelezettség megsértésére is hivatkozik.
- 133 A Bizottság vitatja a felperes érveinek megalapozottságát.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 134 Először is emlékeztetni kell arra, hogy az Elsőfokú Bíróság az első és harmadik jogalapot elutasította, mivel a társasági adó alóli hároméves mentesség támogatást jelent, és az EK 87. cikk (3) bekezdésében foglalt eltérésben való részesüléshez szükséges

feltételek nem teljesülnek. Ennélfogva a társasági adó alóli hároméves mentesség közös piaccal való összeegyeztethetlenségének az EK-Szerződés egyéb rendelkezéseinek megsértése miatti megállapítása a megtámadott határozat másodlagos indokolására vonatkozik. Ennélfogva az ötödik jogalap nem fog helyt.

135 A fentiek összességéből következik, hogy az ötödik jogalapot el kell utasítani.

136 A fenti megfontolások összességére tekintettel a keresetet el kell utasítani.

A költségekről

137 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a peresztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperes peresztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján,

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (kibővített nyolcadik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **Az Elsőfokú Bíróság a keresetet elutasítja.**
- 2) **Az ASM Brescia SpA viseli saját, valamint a Bizottság költségeit.**

Martins Ribeiro

Šváby

Papasavvas

Wahl

Dittrich

Kihirdetve Luxembourgban, a 2009. június 11-i nyilvános ülésen.

Aláírások